

„Легенда за рома“

Ромска приказка

Източник: Интернет

В този урок ще научите:

- кои са ромите;
- защо приказката е озаглавена „Легенда за рома“;
- кои са героите в „Легенда за рома“;
- магическата сила на думите;
- орисиите на непокорния принц Ром;
- щастието на свободолюбивия принц Ром;
- обобщение
- какво е да си различен;
- ромите от древността;
- ромите днес;
- упражнения

Кои са ромите?

Ромите са потомци на племена, които преди около 15 века са започнали да се преселват от Древна Индия към различни части на Азия, Европа и Африка, за да намерят по-добър живот...

В миналото много хора не са знаели за индийския произход на ромите (за него не са знаели и самите роми) и са смятали, че идват от Египет. Затова дълго са ги наричали египтяни...

„Цигани“ е старогръцка дума, с която са били наречени първите роми, които са достигнали границите на една от най-големите по това време държави – Византийската империя.

По-късно в много други държави ромите били наричани „цигани“ от народите, които живеели в тях. В ромския език няма дума „циганин“. Тези роми, които говорят ромски език, наричат себе си „рома“.

Карел Фредерик Бомблег
(1822 – 1902), холандски
художник, „Цигани на
пътя“ (1881)

Защо приказката е озаглавена „Легенда за рома“?

Знаем, че „легенда“ е поетичен разказ за някакво минало събитие, което е идеализирано и включва фантастични моменти. Затова тази приказка е озаглавена така.

В началото приказката описва един свят, отдалечен от нас във времето – *„може би преди хиляди години“*. Очевидно този свят е мирен и красив – хората са *„щастливи и безгрижни“*, а *„всички деца се раждали в мир и свободни“*. В този приказен сюжет няма чудовище, злодей или враг, който да заплаши спокойния живот на хората; съответно няма и юначен герой, който да се изправи срещу врага. Единственото, което днес ни спира да завиждаме на безметежния живот на хората от приказката, е това, че никой от тях не държи живота си в свои ръце. Съдбата на всеки е предначертана от боговете и никой не избира сам как да живее.

„Аугуст фон Петенкофен,
„Пътуващи цигани“, 1856 г.

Кои са героите в „Легенда за рома“?

Героите в „Легенда за рома“ и съдбата им също са типични за вълшебните приказки. Цар Баба и царица Дай, трите им *„красиви като звездици“* дъщери и синът – принц Ром, стъклено-кристалният замък, орисии, благословии и проклетия.

Съдбата на принц Ром е предначертана от боговете – *„не бивало да се среща с хората, защото щял да им донесе нещастие“*.

Той обаче не е съгласен с такава съдба – сам напуска стъклено-кристалния замък, отива сред хората и – както се вижда от развоя на събитията – не им причинява никакво нещастие. Ром сам избира своя живот – отива при другите, влюбва се в красивата девойка и двамата продължават заедно *„по дългите и прашни пътища“*.

Магическата сила на думите

Още от най-древни времена хората са вярвали в магическата сила на думите, в това, че те се сбъдват и предопределят съдбата на човека. Думите имат магическа сила и в сюжета на множество вълшебни приказки – в тях те често пъти играят ролята на вълшебно средство. Вярата в магическата сила на думите се проявява и в предричанията и орисванията – спомнете си за ролята на феите орисници в съдбата на принцесата от „Спящата красавица“. Върху вярата, че думите се сбъдват, се основават също проклятията и благословиите (пожеланията за зло или за добро). В „Легенда за рома“ бащата – цар Баба – изрича пет орисии проклятия към непокорния си син, защото е нарушил волята на боговете. Майката – царица Дай – изрича пък пет орисии благословии, защото я води обичта към нейния син. Така наказанията и даровете, нещастieto и щастieto се уравновесяват – както е обикновено във всеки човешки живот.

Орисиите за непокорния принц Ром

Цар Баба: – И никога да няма място под слънцето за тях и поколенията им напред.

Царица Дай: – И да бъдат много щастливи.

Цар Баба: – И никой да не разбира езика им по света.

Царица Дай: – И с пророчество хляба да си изкарват.

Цар Баба: – И по прашни пътища да ходят, и покрив над главата си да нямат.

Царица Дай: – И хубаво да пеят, и най-хубавите танци да са техни.

Цар Баба: – Гонени отвсякъде да бъдат и хляба си да крадат.

Царица Дай: – Най-весели по нрав да бъдат.

Цар Баба: – Голи и боси да се скитат и нищо по света да не познаят. Орисах ви аз, царят на орисниците, и това да е съдбата ви, защото, сине мой, ти не послуша волята на боговете.

Царица Дай: – Орисах ви аз, царицата на орисниците, знайте, че моята любов ще ви закриля по пътищата тежки, че всеки дъжд са моите сълзи, че слънцето е моята усмивка, навсякъде ще бъда с вас.

Щастието на свободолюбивия принц Ром

Всеки човек има живот, различен от този на другите хора. В „Легенда за рома“ сестрите на Ром стигат до всеки човек, за да орисат съдбата му. Но най-важното за всеки човек е да направи своя собствен избор и така сам да определи съдбата си. Историята на непокорния Ром свидетелства за това, че всеки човек държи участта си в собствените си ръце. Младият принц нарушава забраната на боговете и решава да отиде при хората, за да намери щастието си.

Обобщение

Сюжет: „Легенда за рома“ разказва за произхода на ромите и за младия принц Ром, който се противопоставя на волята на боговете, за да отиде при хората.

Ром и семейството му: Сестрите на Ром, чиято съдба е да стигат до всяко новородено дете, за да орисат живота му; Ром, който е обречен на самота, защото му е отредено от боговете да стои далеч от хората; родителите им цар Баба и царица Дай.

Съдбата на ромите според творбата: Цар Баба и царица Дай изричат по пет орисии – проклетия и благословии към непокорния си син. Така наказанията и даровете, нещастieto и щастието, които царствените родители отреждат за ромите, се уравниават.

Основна идея: За човека, осъден от съдбата винаги да бъде различен и далече от другите; но той не се покорява на участи си, прекрачва забраната, отива сред хората и открива любовта и щастието.

Какво е да си различен?

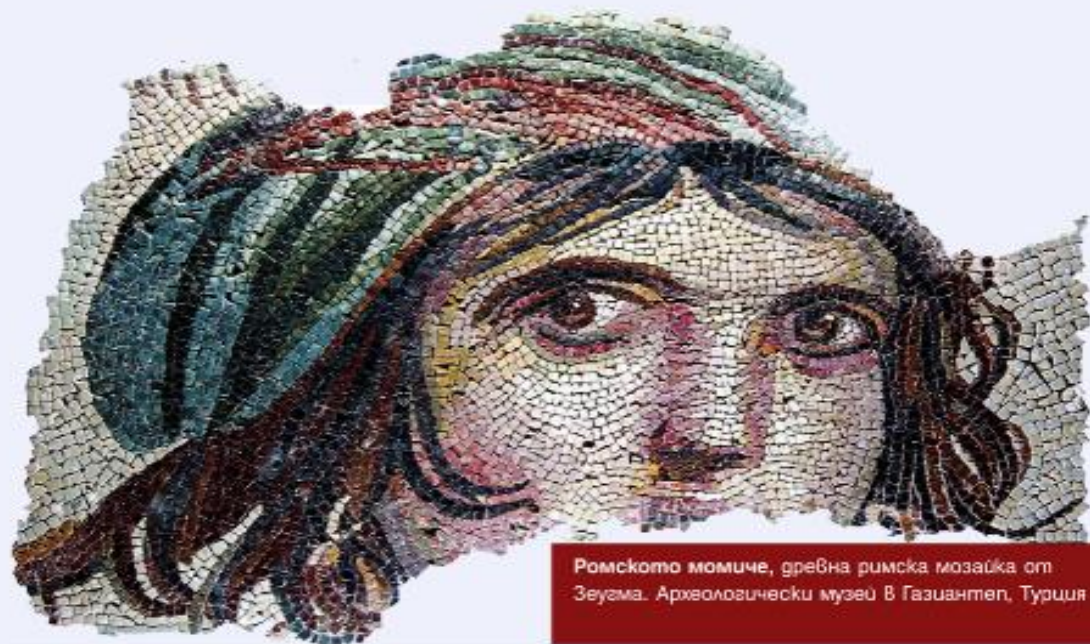
Ето какво пише Атанас Стоянов – ученик от 12. клас в ПГСС „Марко Ангелов“, с. Камен, област Велико Търново, спечелил през 2005 г. първа награда на конкурс на тема „Различният до теб“ на списание „Родна реч“.

Различното... Наричат го още необикновено, необичайно, ненормално... Човек бяга от него като от призрак. Страхува се от неизвестното, което ще му донесе. Малцина са тези, които се изправят срещу него и го опознават, и блажени са, тъй като да опознаеш различното, това значи да откриеш човешкото, универсалното в себе си... Казват, че и аз съм различен. Да, всички сме различни, отговарям им аз. Убеден съм, че на тази земя няма двама еднакви човеци... Син съм на народ, в чиито вени тече огнена кръв, който в странстванията си е обходил света. Вярвам, че съм роден под щастлива звезда, защото съм тук и сега. Гордея се, че имам такава родина и от малък обикнах българското. Много от приятелите ми са българи или турци, но това не ни пречи да се забавляваме заедно. В моето населено място всички – деца и възрастни, живеят в разбирателство...

Ромите от древността

При разкопки през зимата на 1998 – 1999 г. учените откриват тази римска мозайка в Турция. Не е ясно кой и кога я е нарекъл „Ромското момиче“, но тъкмо това название е станало популярно. Ние всъщност не знаем дали лицето на мозайката е именно на ромско момиче, тъй като древните римляни не са озаглавявали своите мозайки. С какво според вас това изображение напомня на съвременните хора именно за ромско момиче? Заради разбърканите сякаш от вятър коси? Заради кърпата (или тюрбана)? Заради много пронизателните и умни очи, които може би несъзнателно свързваме с ясновидство и орисничество? Ако си представим момичето от древната римска мозайка като героиня от „Легенда за рома“, коя според вас би била тя – младата Дай отпреди сватбата ѝ с цар Баба или любимата на Ром?

Ромското момиче, древна римска мозайка от Зеугма. Археологически музей в Газиянтеп, Турция

Ромите днес

От края на декември 2012 до края на януари 2013 г. в една столична галерия има изложба на комикси, измислени и нарисувани от ромски деца от 9- до 12-годишна възраст. В тях те споделят своите надежди и страхове, тъгуват и се смеят. Ето част от рисунките на деветгодишната Анджи. Разгледайте внимателно рисунките и прочетете текстовете. Харесват ли ви те? Защо? Открийте детайлите, които изобразяват мечтата на детето за лятото. Кои думи изразяват същото? Защо Анджи не харесва зимата? Открийте в някоя от рисунките детайла, който изобразява зимата.

